

Aktiv involvering i beslut och övervakning

Att aktivt involvera funktionshinderorganisationer i beslut och övervakning är en rättighet i enlighet med artikel 4.3 och 33.3 i Funktionsrättskonventionen. FN har tagit fram en allmän kommentar för att förtydliga vad det innebär som presenteras här.

Framtagandet av konventionen som gott exempel

Effektivt och meningsfullt deltagande av personer med funktionsnedsättning, genom deras representativa organisationer, är hjärtat i konventionen. Aktivt deltagande av personer med funktionsnedsättning i framtagandet av konventionstexten har resulterat i ett "banbrytande fördrag om mänskliga rättigheter och etablerade människorättsmodellen av funktionshinder."

Vilka organisationer har rätt till aktiv involvering?

Många olika organisationer av personer med funktionsnedsättning, med olika sammansättning och intersektionella perspektiv, ska ha rätt att komma till tals. Helst bör det finnas en eller två paraplyorganisationer på varje beslutande nivå.

Staten bör uppmuntra en paraplyorganisation att samordna olika organisationer, även de som är underrepresenterade. Oberoende organisationer som har personer med funktionsnedsättning i ledning, styrning, personal och majoritet av medlemmarna bör prioriteras framför andra organisationer i civilsamhället i övervakning av konventionen.

Vad är aktiv involvering i beslut?

Aktiv involvering är ett **obligatoriskt steg** innan lagstiftning, reglering och politik ska godkännas, oavsett om det är generella (mainstream) eller funktionshinderspecifika frågor. Det är en omedelbar medborgerlig och politisk rättighet.

Aktiv involvering ska börja i ett tidigt skede med inspel i alla beslutsfattande processer, för till exempel forskning, universell utformning, delegerad makt och medborgarkontroll samt budget.

Vid oenigheter om vad som omfattas har den offentliga parten ansvar för att bevisa att frågan/beslutet inte har negativ påverkan på personer med funktionsnedsättning.

Hur ska aktiv involvering gå till?

Rätten att delta omfattar skyldigheter som rör tillgång till en process och allas rätt att komma till tals. Viktigt att det sker systematiskt, öppet, i god tid, på ett meningsfullt sätt vilket kräver:

- Tillgång till information i olika format, skälig anpassning vid behov samt till platser för beslut
- Offentliga myndigheter har en skyldighet att informera organisationerna om resultatet av beslutsfattande processer med en utförlig förklaring i ett begripligt format om resonemang bakom beslut och hur organisationernas synpunkter tagits till vara.

Hur ska rätten till aktiv involvering säkerställas?

Statsparten bör säkerställa rätten i lagar och regelverk.

Kraftfulla mekanismer och förfaranden som garanterar effektiva sanktioner bör utvecklas. Det bör finnas effektiva rättsmedel för att driva igenom rätten, till exempel att a) upphäva ett förfarande tills vidare b) gå tillbaka ett steg i beslutsprocessen för att säkerställa involvering c) skjuta upp genomförandet av beslutet till dess lämpliga samråd har ägt rum eller d) helt eller delvis ogiltigförklara beslutet på grund av bristande efterlevnad av artiklarna 4.3 och 33.3.

Statsparten bör garantera finansiering - inte endast för projekt - samt säkerställa förutsättningar och kompetensutveckling i organisationer.

Mer information

[Allmän kommentar 7 i original på engelska](#)